

T. T. G.

ENSY R. KIRJANDUSLIK
1949:2
RAAMATUKOOL

Nr. 1. November 1928.

=====

Väljaandja: Tartu Tütarlaste Gümnaasiumi Opilaspere. Peatoimetaja: Aug. Naud. Tegev toimetaja: E. Tillemann. Toimetuse liikmed: V. Burdakov, A. Grünverk, T. Linde, E. Pöderson, V. Taadler. Kaastööd võtavad vastu kõik toimetuse liikmed igal ajal. T.T.G. ilmub 2 korda kuus, iga kuu 1. ja 15. päeval 12-ne lehek. ulatuses.

=====

Toimetuse l t.

Aeg kohustab. Aeg ootab oma lastelt algatusi, teotsemist, tegusid. Aeg ei salli paigalseismist, sest ta ise on ruttav, edasirühkiv. Kes ajaga ühes ei lähe, jääb talt kaugemale maha - aeg teda ei oota. Ja järgi ajale rutata ei ole nii kerge. Seepärast tuleb käia kaasas ajaga. Veel ideadsem oleks käia aja ees, olla teenäitajaks ajale.

Oleme võitlusajajärgu lapsed, oleme sõja-, revolutsiooni ja rahvusliku riigi ülesehitamisaja lapsed. Meie elamustes pole midagi sellest, mida on tunnud meist vanemad kaasaegsed, meie ei ole läbi elanud seda, mille eest võitlesid nemad, mis oli püha neile, millised igatsused vaevasid neid siis, mil valitses maal näilik rahu, hüübi, äiutav rahu, kui ei olnud veel paisanud segi verine maailmasõda, mässud, riigipöörded kõiki endiseid mõisteid, veendumusi, ideaale. Meie sisemaailm on teistsugune. Meie oleme võrsunud teadlikeks vabal maal, vaba rahva liigetena, olles ainult nende pingutuste tunnustajaks, mida on teinud meie rahvas oma iseseisva riigi ülesehitamisel.

Meil, noortel, on palju ülesandeid, kui tahame kasvada tunnustatud kodanikeks tuleviku-riigis. Oleme praegu otsivad, nagu otsiv praegune aegki. Ent hoidugem, et me ei jääks jäädavalt sellisteks. Olgem valmis, et järgneda ajale, kui ta on leidnud õige suuna ja tormab siis edasi. Oleks lõpmata kurb, kui jääksime ajast maha. Otse vastuoksa - meist peab saama aja teejuhid, kes sammuvad selle ees, leegitsevad tõrvikud käes ja lehviv julguselipp lehvimas pea kohal.

Tartu Tütarlaste Gümnaasiumi noortes pole kustunud kunagi võimaline tuluke, mille paistel nad valmistavad endid tuleviku-riigi kodanikeks. See on leegitsenud ikka, kord heledamini, kord tumedamini. Eritiliselt näib see lõvvat loitma käesoleval kooli juubeli-aastal. Esimene veerand ennustab õige palju. Uut hoogu on märgata kõigil aladel.

Teiste ettevõtete kõrval astub julgeste sekka oma ajaleht "T.T.G" mis tahab olla õpilaspere ja õpetajaskonna häälekandjaks. See pakub juhtkirjadena põhiküsimusi selle üle, kes oleme ja kuhu püüame. Ühtlasi avaldatakse selles arvustusi kirjanduse, kunsti, teatrietenduste näituste, referaat- ja kõnekoosolekute üle. Samuti on siin koht puudutada keelelisi, kirjanduslikke ja üksikuid õppeaineid riivavaid küsimusi. Opilaste vaba looming miniatüüride, novellettide, luuletuste ja draamapiltide näol leiab siin avaldamiseks sünda koha; samuti tõlked võõrkeelsest kirjandusest. Tunduva osa ajalehest võtavad aga oma alla aktuaalsed päevaküsimused, mis seotud T.T.G. igakülgsede eluavaldustega. Ei puudu ka mõtteerode-, nalja-, küsimuste-kostuste nurk. Reklami ja teadaannete osaga on ka arvestatud. Jätkjärgult avastatakse aga uusi alasid, mis elu ise ette dikteerib.

Ajalehe põhioriginaal- arhivo-eksemplar - valmistatakse käsitsi, mille kirjutavad autorid isiklikult. Sellesse eksemplari paigutatakse ka autorite näopildid nende allkirjadega, palju fotograafilisi ülevõtteid, originaaljooniseid ja karrikatuure. Sellest paljundatakse tarvilik arv eksemplare lugejaskonna jaoks.

Esimene suurendatud number ilmub kooli aastapeoks. Pärastised numbrid ilmuvad kaks korda kuus, igal 1. ja 15. kuupäeval. Esimese numbril puhul selgub ka ajalehe, hind, nii et seda võib isegi ette tellida. Tellijaiks on ette nähtud iga klass, lugemislauad, iga õpetaja, peale selle vabatahtlikud tellijad õpilasperest. Palju eksemplare üle ettetellitud arvu ei valmistata, et hoiduda kuludest.

Nagu öeldud, asub Toimetus julgelt ajalehe toimetamisele, olles veendunud selles, et oma ajalehe järele on paratamatu tarve mida tõendab ka rohke, väärtuslik koostöö, mis on kokku tulnud lühikeste tegevuspäevade kestel. Ajalehta ei saa ette kujutada praeguse aja kultuurielu. Ajaleht on see, mis näeb kõik, mis kuulub kõik, mis selgitab, mis valgustab, mis juhib, mis näitab teed sinna poole, kuhu peame püüdma.

See pärast olgu tervitatud kõik, kes suudavad mõista ajavaimu, aja ülesandeid, kes löövad meiega käed kokku ühiseks tööks.

Tartus, 14. nov. 1928.

Toimetus.

O l g e m i s e i

Igaüks peab olema ta ise. Ainult isiku isesuses peitub ta elu väärtus ja avaldub ta olemasolu mõte. Kui isikul ei ole isesust, siis teda õieti ei olegi, see mis on, see on vaid vart või pettekuju. Ei ole midagi väärtimat, kui olla teise koopiat, ärarõste teisest. Tarvis on olla oma ise, leida iseennast, olla täisisk, individ, iseloom.

Olgen isel!

Igaüks peab olema oma tee, mida mööda ta läheb. Uus ja esmakordselt käidav peab olema see tee. Pole midagi igavamat ja hinge ängistavat, kui tallata teed, mida tallavad hulgad. Pigemine on see loomadele omane käia teiste jälgedes. Kui võrratult huvitavam ja võõram on minna uut teed, oma teed. Mis siis, kui sel teel on hädakohte ja kui kuristikud haigutavad paremal ja pahemal. Just mustavad kuristi-

„Hamletit“ lavastus „Vanemuises.“

Kunst, ükskõik milline, algab kunstniku ajus, saab nähtava, või kuuldava kujud kunstiteoses ning lõpeb läbielamisega vaatlejas, kuulajas. Yheks vahendiks, mille kaudu kunstiteose palang ja meeleolu voolab nautijasse, on teater. Teater on olnud kõigi kunstide ori, aga kunstid on olnud ka teatri orjad: teater - et ta ei moodusta veel iseseisvat kunstiala; kunstid - et teater ei suuda neid edasi anda vääriliselt. Kõik kunstid pakuvad elust ekstrakti ja seda peab tegema ka teater. Lugeses mõnd draamat võime oma fantaasiale toetudes kujutella igasuguseid pilte, teater võib aga anda ainult yhe pildi. Siin leiame aga teatri suurima ylesande - ta peab andma tihedama pildi kõigist pildest, kontsentreerituma nägemuse kõigist nägemusist. Ei suuda ta seda, siis võib ainult kahetseda ta olemasolu.

Shakespeare'i „Hamlet“, mis on vana 325 aastat, on olnud teatritele ja näitlejatele nende kunstilise kypsuse suurimaks proovituleks. Yksikud valitud on selle vastu pidanud, tiialgi aga mitte täiesti rahuldavalt.

6. sept. s.o. oli Tartu publikul võimalus näha „Hamletit“ esmakordselt „Vanemuises“.

„Hamletit“ lavastus on esitanud näitlejatele igasuguseid probleeme ja mõistatusi. „Vanemuine“ läks neist kõigist aga liiga kergesti yle,

kud teevad tee võluvaks ja salapäraseks!

U u s i t e i d !

Igavõel peab olema oma tuli. Elu õeldakse olevat helge päev, õigemini on ta aga pilkane õõ. Ja kui on õõ ning pimedus, siis on t tarvis tuld. Kuidas saab olla ja teotseda pimeduses ilma tuletat Ainult magada saab siis, kui pole tuld. Kuid elu pole vaid magamine, elu on lainetav liikumine. Tuld on tarvis kõigepealt enesele, tihti on tarvis näidata seda ka teistele. Tuli annab soojust ja valgust, põletab ka, aga mis sest. Elu on ju põlemine ja põletamine. Nii siis: tore ja romantiline on minna pimedal õõl oma teed mööda leegitseva tulega.

Enam tuld!

Igavõel peab olema oma jumal, keda ta teenib, ja oma altar, kus ta palvetab. Oma talisman peab olema ja suur peab olema usk sellesse talismanisse. Elav peab olema see jumal ja ustav see talisman. Maha kõik surnud jumalad ja laisad talismanid! Otsatus õnnes ja purustavas valus peame leidma oma jumala ja veenvalt uskuma, et meie talisman ei lase meid hukkuda ei suures õnnes ega suures valus.

Õnn ja valu mõlemad kardedavad, ent nad on jumalikud. Kaitsku meid meie talisman!

Olgu meil jumal ja talisman!

Igavõel peab olema oma armastus. Armastus peab olema, muidu pole elu. Isegi surnud ei olla muidu, kui et nad peavad armastama, mis siis kõnelda elavaist. Armastus on suurim eluavaldus, aga ikkagi vaid siis, kui see on oma armastus. Pole midagi vastikumat, kui armastusahvida teistele järele. Pole midagi vaimuvaesemat, kui õppida raamatuist armastust. Üldse on rumal midagi teha seepärast, et tee-

=====

mille tulemuseks oli vanemuistlaste kypsuseksami nurjumine. Oli hää, et publik viis kaasa selleks õhtuks tubli annuka umbusku, vastasel korral oleks olnud pettumus liig suur.

„Hamleti“ etenduse kordaminek oleneb päämiselt „Hamleti“ osa mängijast. On Hamleti kuju nõrk, siis on kogu etendus läbi kukkunud. Ning see oli päämist põhjuseid, miks „Hamlet“ „Vanemuise“ laval ebaõnnestus. Oleks tahtnud näha Hamletina ükskõik keda, mitte aga Põtra, seda hingetut mannekeeni.

Shakespeare'i Hamlet kannatab mõtete ja tunnete ulikülluse all. Ta mõte viskleb kui laavalaine, tuues tuld ja tuhka. Ta tunded kasvavad kui taimed, kui väätkasvud, ta sõnad muutuvad kohati ulumiseks, Hamlet ähvardub rebeneda tykkideks. Kohati muutub ta kõne voogavaks paatoseks, kust sageli sähvavad sõõvad esprit'id, vaimukad paradoksid. Shakespeare'i taani prints on õilis hõuju. Temasse mahub lõpmata palju, ent emeti on ta isiku piirid kindlaks määratud. Temas asuvad kõik inimkonna ja elu probleemid, sest ta on kõigepäält inimene, keda kuuleme, tunneme ning näeme. Seepärast seisab melle Hamlet nii ligidal, seepärast on ta symboliseerinud inimõlvi ja aegu. Elu ta ymber muutub õudseks unenäoks, ning ta ise sureb unenäona kesk seda julma traagikat.

Hamlet on kahtleja, ideaalsuse otsija. Ta seesmine mina on täis põletavat elutuskat. Ent Hamletil on liiga palju jõudu, hävida tagajärjetult. Ta unustab enese ning elu ja maksab kätte hirmsate pattude eest. Ta kättemaks on mitmekordne, ent oleks tahtnud näha veel rohkem verd mädanenud inimkonna alusmyyri kukutamiseks. See on yldjoonis Shakespeare'i Hamlet.

Mida pakkus meile aga Põder? Põdra Hamlet esines meile mõistuseinimesena, targutaja pessimistina. Alaline sapiline mask näo ees mõjus lõppeks koomiliselt. Shakespeare'i mängimisel peab olema alati esikohal tunne, sõnaline paatos. Põder-aga algas mõistuslikkusega, ja tahtis mõjuda sõnade mõttega. See sai aga saatuslikuks. Kuhu jäi Hamleti tundeline soojus intuitiivne hinge lainetus?

vad seda teised. Armastus hoovaku välja igaihe oma hinge saladustest. See armastus olgu suur ja enneolematu!

Ilus ja valus on oma armastuse elamus!

Igal ühel peab olema oma unistus, oma kirg! Külm kui haud ja kõle kui luukammer on elu unistusteta ja kergejeta. Peab olema oma eesmärk, mida taotella, peab olema oma huviala, mida harrastada, peab olema oma kirg, milles põleda ja luua. Leigusel, ükskõiksusel, huvipuudusel on laiba lõhn man. Kes ei ole kirglikult andunud üheleki huvialale, see on parasit ja neid pole tarvis.

Olgu meil tiivustavaid unistusi ja tuliseid kirgi!

Oma ise, oma tee, oma tuli, oma jumal, oma talisman, oma armastus, oma unistus, oma kirg! Olgu meil need võrratud aarded! J.R.

=====

E e s t i k e e l e u u e n d u s .

=====

Selle vajadus ja vahendid.

Senine eesti keel on olnud vilets ja on seda suurel määral veel praegugi, olles sellasena tõeliseks peegelpildiks eesti rahva senisest hingest ja iseloomust, mis on pääliskaudne, lodev ja peenuseta. Säherdune eesti keel ei või olla tõsiselt armas. Kes ütleb selle olevat nii väga ilusa ja kalli, see simuleerib või autosuggereerub ja enesepetuseb. Khtsust ei ole. Sellest eestlaste rahvuslik ükskõiksus, loidus ja ideaalitus. Särases keeles ja sihukese keeleoskusega mõtlemine ja mõtete väljendamine juba üks teeb inimese intellektuaalselt ja iseloomult alaväärsemaks, nakates keele puudusi - hõredust, ebakorralikkust ja labasust - ka inimestele, kuna teiselt poolt harit, rikka peenejoonelise

=====

Hää mängu ideaaliks on kaotada vahe näitleja ja publiku vahel. Näitleja peab publikule pakkuma nii palju, et kaoksid kõik vahesinad, jääks vaid ylev joobumus. Saksa romantik E.T.A. Hoffmann ütleb: „Ei ole teatris kõrgemat ylesannet, kui läidata põlema inimese rõõmu, mis hävitab temas kõik maised kannatused, mis vabastab ta nii mustusest kui sopast igapäevsuse alandavast survest, mis teda tõstab sellele kõrgusele, kust ta uhkena ja pää pusti vaatleb jumaliku ja sellega elavalt kokku puutub.“ Sellast rõõmu võime nautida juba lugedes Shakespeare'i „Hamletit“. Teatris peaks see rõõm olema mitmekordne.

Pödra „Hamlet“ jäi ago poolele teele, pakkus ylletavalt vähe. Juba ta ebaruhas, nuuksuva aktsendiga hääl eeldas ebaõnnestumist. Shakespeare'i Hamletit õilis kuju kadus, andes aset sapilisele kunstniku tyybile. Häih-tunud oli Hamletit mõõtmatu hingetraagika ja publik ootas tahtmatult episoodi, mis oleksid mõjunud undreletavalt. Ainult viha- ja mässuhoogudes näis Pöder leidvat õige tooni. Kui Pöder oleks tarvitanud seda tooni mõõdukalt, oleks saanud see ta kuju vooruseks, aga liialt näkkupaiskuv sarkasm muutis ta antipaatsiks.

Kui Pödralt võis ette aimata ta nõrkusi, siis loodeti Jda Suvorovi „Opheliast“ rohkem. See oli Jda Suvorovi esimene esinemine „Vanemuises“ ning võib öelda tema isiku aadressil -yks nukk „Vanemuises“ rohkem!

Shakespeare'i Ophelia on liigutavamaid naiskujusid yldse kirjan-duses. Ta on õrn, õhuline olevus, kes sulgunud enesesse. Tundeline ele-ment saab tema iseloomus saatuslikuks; nukulikkus, harilik naise omadus on temast kaugel. Terve maailm armastust, valu ja kahtlust on ta lyhi-keses dialoogis Hamletiga, kui viimane ütleb: „Ma armastasin sind kord“ ja Ophelia sellele vastab: „Ja, te sundisite mind seda tegema!“; ja järgmises monoloogis: „Ja mina väetim, vaesem neidudest, kes kõlarikka vande magust mett ta huulilt imesin...“ Milline pörgu võis ta sisemu-ses olla, tunnustades seda mehest, keda ta armastanud! Aga elul on kыл-lalt julmust. Ophelia armastatu tapab ta isa, Ophelia näeb end olevat õuduste nõjutud ringis, teda haarab parandamatu nõdrameelsus. See nõdra-

kultuurkeele täieline oskus ja tarvitamine emakeelena eeldab ja kaasa toob teataval määral peenema, tihedama pööaju.

Rahval peab olema mingi väärtus, dare, mis tema kui keeleliselt eristet kollektiivsuse olemasolu teeb õigustetuks, väärtuslikuks inimeskonna seisukohalt ja yhtlasi arnaks ning kalliks rahvuse liigende endi silmis. Tyki jutt, et oma rahvust peab armastama ainult sellepärast, et ta on oma rahvas. Kui oma rahvusel ei ole väärtusi ega neid tuleviku võimalusena ja ideaalinagi ette ei nähta, siis ei hoolitagi temast palju. Siis kergesti ymberrahvustumine, kui olud selleks vähegi pakuvad pinda. Yheks sellaseks väärtuseks võib olla ja peabki suurel määral olema keel, mis on rahvusele omane ja sisaldab rikkusi, peenu- si, omapäraseid painduvusi, mida teised keeled ei evi. Sellaseid väärtusi on igal harit ja väärtuslikul keelel. Seepärast iga sellane on omast kohast huvitav ja ilus (nii prantsuse, inglise, saksa, vene, poola jne., ka soome keel).

Sennine eesti keel aga ei evi sellast väärtust. Tema kadumisega ei kaotaks inimkond suuremat midagi. Isegi see oskussõnadega rikastet ja õigakeelsuslikult fikseerit eesti keel, millega lepit ametlik keelendus, on ikkagi kahvatu vari soome keele kõrval: see ei paku mingit omapärast yleolekut morfoloogia, syntaksi ja leksikoni alal (välja arvatud vaid mõned pitoresksed familiarismid, vulgarismid ja onomatopöad, mida leidub kõige vaesemais ja vähem harit keelis).

Seepärast vaja eesti keelele anda omadusi ja elemente, mis tõstaksid ta yhiseläe tasemelle väärtuslike kultuurkeeltega, yhtlasi tehes ka rahvuse kui keeleliselt eristet kollektiivsuse olemasolu kultuuri- liselt õigustetuks. Ent nii vaeseomaks pekset keeles saab teha seda vaid põhjaliku remondiga ja sygavalle ulatuvate lõikustega. Lyhidalt, keeles tuleb toime panna suuri ymbertegemisi ja ohtraid lisandusi.

=====

meelsus on maalitud isegi arstide poolt imeteldud tõelikkusega. Vahelduvad kurbus ning rõõm, meeletehede ja joobumus.

Suborovi Ophelia oli aga nukk, kiretu ja veretu mannekeen. Ei suutnud yldse kujutella, et niisugune traadist tõmmatav mängukann võis ka armastada kedagi. Ainult hullumeelse stseenis võitis ta endale sympathya. Valged loorid käte ymber, peene niidina harguv hääl, heledad hilbendavad juuksed - see moodustas kehastet hullumeelsuse. Sellele traagikale võis juba tunda kaasa. Siit oli kadunud nukk- ja tyhinaise- likkus.

Värskemad verd, voolavomat jõudu, mahla ja leegitsemist valasid kurbmängu kondikavva Liina Reimann ja ed. Tyrk oma võimetega. Reimani mängus oli hoogu ja spontaanset energiat. Hästi sobis ka karge hääl kuninganna kõrgi iseloomuga. Liigne mõistuslikkus muutis kuninganna abielurikkujaks ja roimariks, aga täiesti rikutud pole ta siiski veel. Ta tunneb rõõmu Hamleti kindumisest õrna Opheliasse. Seda kõike andis edasi L. Reiman haaravalt. Ta majisteetlik hääletoon, mis kujunes kohati ka hingeliseks, sobis hästi Shakespeare'i kuninganna variatsioonidega. Ansambli tihendas Tyrk claudiusena. Türgi mängu psyhholoogia oli niivõrd tihe ja usutav, et jäi täiesti tahaplaanile ta roimalik inimväärtus. Karakterina jäi Hamlet temast palju taha, ning selles peitub ka ebaõnnestumise põhjus, sest loomulikud vahekorrad peavad olema vastupidid.

Mis puutub lavastusse, siis jättis see palju soovida. Dekoratsioonid Haas oleks võinud täita oma ylesannet huvitavamalt. Dekoratsioonilt õnnestunumaid stseene olid hauakaevurite stseen ja vaimu ootamine õisis pimeduses tuule uludes. Yldiselt võis aga märgata imelikku vastolu. Kui mõni stseen õnnestus mängult, siis äpardus ta täielikult dekoratsioonilt. Näiteks stseen, kus Hamlet isa vaimu ootamas. Siin oli pöder tabamas õiget tooni, aga otse koomiliselt mõjus vaimu kujutamine. Mingisugune valkjas vari käis edasi-tagasi elekterlambiga; kes olid halvema nägemisega või istusid kaugemal, need ei näinud muud kui tuld,

See ongi keeleuueendus kitsaimas ja otseisemas mõttes.

Et seda tahta, selleks peab olema kaht: arusaamist praeguse eesti keele puudustest ja teiseks tarvidust, igatsust parema, peenema, täiuslikuma eesti keele järele.

Siin juhtigu tähelepanu kolmele puudusele:

1) kõlaline karedus, kakofoonia t-hääliku liiga sageda esinemise tõttu, mis keele kõla teeb liiga utes-atestavaks (t-mitmused ja -tatud pääasjaliselt), ja ka mulisevus lühisilpide ylirõhkuse tõttu;

2) lause-ehituse venivus, lohisevus, kohmakus, eriti pikemais lauseis, lühenähtuste konstruktsioonide vähesuse tõttu, sellest stiililiselt halvad et- ja kui - lauseste kuhjumused;

3) leksikaalne vaesus, kohmakus, naiivsus, mis avaldub yhtelt poolt hääde ja täppiste sõnade puudumises paljudelle tarvilistele mõistetele (siia kuuluvad ka mitmed tähendustega koormat sõnad), ja mis teiselt poolt esineb nii-nimetet halvus sõnus, millised on pääasjaliselt paljud liitsõnad, mis sageli teevad tõesti kohmaka ja naiivse mulje, nagu otsaesine, liiakasuvõtja, puusärk, puuvili, -kangekaelne, -maha laskma (pyssiga), kätte maksma, välja kannatama (jäme germanism), ära andma (saksa "verraten"), ära ostma (saksa "bestechen") jne. jne. jne. Säärdusti võiks loetella sajuti.

Neid puudusi tuleb parandada ja kõrvaldada, nii palju kui see tegelikult iganes veel võimalik, tõstes ja edendades vastavaid positiivseid külgi, nii kõlavust tarvitusele võtmaga kõlaliselts soodsamaid keelendeid, enne kõike i-mitmusi (juba ka ametlikult lubatud), aga ka -nd, -tet, -like (pro -likkude), -nt pro -t ja -nde pro -mete (liigent, liigende) jne., mille tunnustamiseni ametlik õigekeelsus veel ei ole jaksanud jõuda.

Lausekonstruktsioonide paindavamaks tegemiseks tuleb, maksku mis maksab, soetada uusi sellekohaseid võimalusi, minnes koguni -sest vaevalt leidub teist teed - soetamani uusi morfeeme, mis võimaldaksid mugavamat, tihemat, peenejoonelisemat lause-ehitust.

mille tekkimisel oli kuulda selgesti elekternupu käänemist.

Vastupidist võis panna tähele Hamlet'i kuulsa monoloogi stseenis. „Olla või mitte olla” - selle küsimuse meeletide oleks sobinud rohekashalli, lootusetu sammastikuga, ent mis oli allpool aruustust, see oli mäng ses stseenis.

Lõppilt oleks kujunenud laval yheks kenamaks, kui oleks olnud mängus rohkem kirge ja hoogu. designatsioonid ja loobumistraagikaga oleks harmoneerunud kollane foon ning melanholne leinamorss. Ilmutusena mõjus Fortinbrasi põhjamaine kuju, ymbritsetud läiklevalist täikidest ja lehvalist lippuüest. Jät mingisugune harduse ja õhusrippuvuse meeletolu.

Lakkudes aga sel õhtul teatrilt, olid nii mõnelgi pettunud näod. Paljudel oli rikutud kujutlus Hamletist, jäi laialivalguv ja hall mulje. Tragöödiat oli võetud ära ta traagilisus, ning siin ja sääl publiku keskel kuuldi tsiteeritavat mõnd kurbmängu koomilist episoodi. Lõplikult võiks öelda: „Hamlet'i jaoks pole meil veel teatrit ega näitlejaid.”

E. T.

=====

” Ö ö l a u l .

=====

Oh öö: kõnelevad valjumini pürskavad kaevud. Ka mu hing on pürskav kaev.

Oh öö: ja ärkavad kõik armastajate laulud. Ja ka mu hing on armastaja ~~mu~~ laul.

Vaigistamatut on minus: see tahab valjuks saada. Nõue armastuse järele on minus, see kõneleb ise armastuse keelt.

Valgus olen ma: oh, et oleksin öö! Aga see on mu üksindus, et ma olen valgusest ümbritsetud.

Äriti aga vaja hankida uusi sõnu, aga häid uusi sõnu, mis vähendaksid mõlemaid mainit pahasid - vaesus ja kohmakust. Viimase -kohmakuse - parandamiseks vajaneb nimelt uusi juursõnu, sest nende abil vabanetakse kõige paremini kohmakaist ja naiivseist kokkuliidetutist. Kuid ehk küll halbade, kohmakate kokkuliidet sõnade pahe on sennises eesti keeles päris pööranne ja oise kisendab uute, iseseisvate, yhtlaste juursõnade järele, et ole meil yldiselt, ega isegi meie kirjanike ja keeleteeste ringkonnis veel mitte jõutud selgele ja tihedalle teadvuselle ja arusaamiselle selle paranduse käskivast vajadusest ja esteetilisest tarbest. Sest kui reesvalt oleks seda arusaamist ja teadvust, siis see tooks kaasa pingsa soovi, tahtmise, iha nende kõrvaldamise järele. Peenuse puudus ja hõredus ning pääliskaudsus, mis yldiselt omane praeguselle eesti yhiskonnale, saab seega ka keele arenemise ja uuendumise tempo pikaldajaks. Õnnetu rahvas, keda ta omad viitsad - iseloomu ja intellekti vead - peksavad!

+ + +

Allikaid, kust ammendada vahendeid keeleuuenduslikus parandamiseks ja peenendamiseks, on kaks. Esimesena neist esineb soome keel (osalt yhes eesti murretega, mis seda omalgi poolt veel toetavad). Soome keel on väga palju annud eesti keeleuuendusele. Võib ytelda, et eesti keeleuuendus siitamaani ongi pääasjaliselt olnud eesti keele lähendamine soome keelele kui mingile, puhtuse, ilu ja omaärasuse ideaalile (nii paradoksaalsena ja vastuvõimatuna kui see paistabki eesti tõusik-patriootilisele pääliskaudsusele). Sest soome keelest on saadud tõlge i-mitmuste tarvitusele-võtuks, säält i-superlatiiv, säält nominatiiviste liitumuste ja sõnade korra reformi idee, säält tella- ja -skella-frekventatiivide tarvitamine, säält eriti suur hulk kõige kultuurmõistelisemaid, kõige väärtuslikumaid uusi tyvisõnu (nagu aare, hetk, retk, lemmik, säik, seiklus, suhe, suund, vaist, - harras, julm, kummaline, mugav, soodus, syngä,

=====

Ah, oleksin ma pime ning öine! Kuidas tahaksin ma valguse allikalt juua!

Ja teid endid tahaksin ma veel õnnistada, teie väikesed vilkuvtuled ja valgusussid ülal, - ja õnnis olla teie valgus-kinkides.

Aga ma elan oma enese valguses, joon leegid enesesse tagasi, mis minust murduvad.

Ma ei tunne võtja õnne; ja sageli unistin sellest, et varastamine veel öndsam peaks olema kui võtmine.

See on minu vaesus, et minu käsi italgi ei puhka kinkides; see on minu kadetus, et ma näen ootavaid silmi ja igatsuse valgustatud öid.

Oh kõikide kinkijate öndsusest! Oh minu päikese pimedust! Oh igatsust igatsuse järele! Oh palavat nälga täiuses!

Nad võtavad minult; aga liigutan ma neid südames! Kuristik on andmise ja võtmise vahel; ja üle väiksema kuristiku on kõige viimsena sild üleehitatau.

Nälg kasvab minu iludusest: haiget tahaksin teha neile, kelledele paistan, varastada tahaksin oma kingisaajaid: - nii siis nälgin oma öeluse järele.

Kätt tagasi tõmmates, kui temale juba vastu sirutatud käsi; kosesarnaselt kaheldes, mis veel kukkumisel viivitleb: nii siis nälgin ma öeluse järele.

Sellast kättemaksu mõtleb minu täius: sellane kavalus voolab mu üksindusest.

Minu õnn kinkimises suri kinkimises, oma ülevoolus tüütus minu noorus iseenesest.

Kes alati kingib, selle hädaoht on, et ta häbi kaotab; kes ikka jagab, selle käsi ja süda on rakune jagamisest.

Minu silm ei niiskunud palujate häbi ees; minu käsi muutus liiga karmiks täidetud käte värisemisel.

Kuhu läks mu pisar mu silmast, ja rasv mu südamest! Oh kõikide

- hahkuma, harrastama, hurmama, häirima, künduma, kohtlema, lohkama, levima, levitama, loovutama, mainima, masendama, nautima, ryndama, saaduma, saadutama, siirduma, sukeldama, säilima, tajuma, tulvama, vallutama, viirama, viitama, vältima, yllatama -yha jne., mainimaks siin vaid tuntumaid. Need on eesti sõnastikku valgunud viimase viieteistkümne aasta jooksul ja nendega on saadud nii mõnigi lünk (puuduv, tühi koht) täidetuks ja mõnigi „halb sõna“ asendetuks (näit. „latalilootama“ asemel „säilitama“). Seejärest kogu aukartus ja tänu vennasrahva omapäraselt rikkale ja ilusale keelele.

Kuid soome keel on keeleuueenduse poolt peaaegu juba viimse võimaluseni ära kasutat, vähimalt teoreetiliselt; kuigi kõik säält saadavad sõnad ja ytlemissviisid veel ei ole tegelikkuses läbi tunginud[†]). Siia kuulub ka o elustamine kaugemal esimest silpi (õnneto, talo), mis kui teostada, tuleb teha soome keele alusel. Seejärest nende ridade kirjuta jat soome keel ei huvitagi enam edasise keeleuueenduse allikana. Sellest on nagu juba mööda jõutud ja veelgi kaugemale jõutud. Säält on võetud, mis säält võtta oli; midagi uut tähtsat säält enam ei saa.

Palju tähtsamana ja huvitamana esineb praegu üks teine allik:kunstlik loomine. Ja nagu omal ajal (aasta 15 eest) aru ei tahtud hästi saada soome keele tähtsusest ja kasust eesti keele rikastamise ja parandamise allikana, tõrkudes vastu võtmast & i-superlatiivi ja koguni sellaseid sõnu kui loobuma, mainima, nautima, nii ei mõisteta praegu ka selle uue senni alles vähe kasutat abinõu täit ulatust ja tulu. Kuid loodetavasti jõutakse meil viimati ka selle tajumiseni ja mõistmiseni.

†) Sellased alles vähem tuntud, aga ka hääd ja soovitatavad soome laenusõnad on: laum (-a) - kari, hulk, leim (-a) - pitsirimärk, lelu - mängukann, lemu - terav lõhn, loits (-u) - nõidumissõna, mutk (-a) - kõverdus, käänak, (maa) möük (-ga) - (maa) mats, harimatu, kohmakas inimene.

=====
kinkijate üksindust! Oh kõikide valgustajate vaikust!!

Palju päikeseid keerleb tühjas ruumis, kõigile, mis on pime, kõnelevad nad oma valgusega, - minule vaikivad nad.

Oh see on valguse vihavaen valgustajaga: halastamatult rändab ta oma radasid.

Petlik sügavas südamas valgustaja, külm päikeste vastu, - nii siis rändab iga päike.

Tormile sarnaselt lendavad päikesed omil teil, see on nende rändamine. Oma palumata tähtele järgnevad nad, see on nende külmus.

Oh, teie olete need, teie pimedad, teie õised, kes otsite soojust valgustajailt! Teie joote piima ja karastust valguse udarast!

Ah, jää mu ümber, minu käsi põleb jääkülmates! Ah, janu on minus!

Õõ on: ah, et ma pean olema valgus! Ja janu õise järele! Ja üksinduse! Õõ on: nüüd hooab minust kui allik minu igatsus - kõnet igatsen!

Õõ on: nüüd arkavad kõik armastajate laulud. Ja ka mu hing on armastaja laul.

E. Orman'i tõlge Fr. Nietzsche
„Also sprach Zarathustra“st.”

=====

T e l l i m i s i

Opilaspere ajalehe „T. T. G.“ peale võtab vastu igal ajal toimetus. Nr. 2 peale, mis ilmub 1.XII. võetakse tellimisi vastu 25.XI-ni. Uie tellimiste trükitakse „T. T. G.“ ainult vähesel arvul.

„T. T. G.“ toimetus.

=====

Opilaspere lugemislauud

on avatud äripäeviti
kella 4 - 7-ni II eesti keel klassis.

=====

Kunstlik loomine - see on eesti keeleuenduse suur iseärasus ja omapärasus, see, millega talle saab anda täitsa uusi, enne olemata, enne kujutlemata võimalusi ja väärtusi ja teeb talt ainulaadse nähtuse maailma keelde hulgas, sest yhegi muu elava keele arendamiseks ei ole kasutat seda abinõu. Kui eesti keeleuenduses oleks piiratud ainult soome keelega, siis tuleks välja ikkagi vaid kahvatu jäljendus, mis on originaalset paratamatult nõrgem. Kunstliku loomisega aga avaneb meie võimalus kujundada täitsa uusi keelendeid ja peensusi, mida soome ega ükski muu keel ei epi ja mille tõttu eesti keel võib viimati tõusta tõesti selle väärtuslike kultuurkeelde tasemeni, nii et selle kadumine oleks inimkonna seisukohalt kahetsetav.

See pärast vaja seda abinõu - kunstlikku loomist - kasutada võimalikult laias ulatuses, niipalju kui seda yldse on võimalik tegelikult läbi viia. Teoreetiliselt muidugi tuleb vältida ja esitada kõige julgemaid ja kaugeleminevamaid ettepanekuid. Mil määral need praktikas teostuvad, oleneb yhelt poolt nende keelendite eneste väärtusest, aga teiselt poolt ka publiku arusaamise võimest ning intelligentsusest, rahvustunde ning teadvuse selgunusest ja intensiivsusest, sest viimasest johtub ka huvi keele vastu ja tarvidus selle arengu järele.

Kunstlikku loomist, mille teooriat olen esitanud ja käsitlenud raamatus: „Keeleuenduse äärmised võimalused“ tuleb enne kõike laiimas ulatuses kasutada uute juursonade loomiseks, sest just selle meetodi abil võib saada, kui aga tahetakse paremaiga asendetuiks need kymned ja koguni sajad puuduvad ja ka „halvad sõnad“, milledest viimaseist praegune eesti keel inetumalt kubiseb. †)

Algus on õnnestunud: 5 kunstlikult loodud sõna on senni juba tulnud yldiselt tarvitusele (veenma - veenduma -, relv, laip roim), ametlikult tunnustet on ka lynk (puuduv koht, tyhi koht), tarvitusele tulemas on taunima (hukka mõistma), siin-sääl eri kirjanike kirjutusis on esinend kolp (pääluu), range (vali, karm), naasma (-sen) (tagasi tulema).

†) Nende nimekiri v. mainit „Keeleuenduse äärmises võimalusis“
nilk (-lga) - pahkluu, pula - kimbatus, kitsikus, raev (-u) - pööraneviha
roik (-u) - kalju löhe, tarm (-u) - energia, taust (-a) - tagasein, foon,
tover (-i) - seltsimees, vamm (-a) - hoop, vigastus, haav; - iristas (-a) - liiderlik,
prassija, jäik (-ga) - painumatu, tardunud, Jygev (-tyse), jylhe -
suurepäraselt syng, jyrk (-ga) - järsk, kaame - õudne, kalbe - kahvatu,
kime (-da) - läbitungiv, terav, (näit. hääl), kirbe - teravmaiguline, terav,
reibas (-pa) - elav, julge, ärgas, törge - jäme, jämeda jooneline, uljapä (-ja) -
vahva, vaffer, julge; - hennuma - rääkima, herjama - teotama, hommama -
toimetama, muretsema, kavatsesema, ettevõtma (midagi mis nõuab jõupingutust),
horjuma - vankuma, häärima - askeldavalt edastagasi liikuma, johtuma -
(millestki) tulema, rõhjustuma, kehutuma - julgustama, yleskutsuma,
lannistama - paralyseerima, luhistuma - sisse, kokku varisema, matkima -
järele tegema, näändima - närbuma, ärakurnatud saama (välimusest, näljast),
raivama - (teed) tegema, raasitama - koormama, väsitama, reenma (reenan) -
rututama tormama, sorduma - langema, hukkuma, alla jääma (võitluses), suju-
ma - ladusasti libisema, suistuma - ylalt alla kukkuma (näit. kuristikku)
vihlama - sisse löikama, paitsi - välja arvatud jne. veel mitmed
muud sõnad.

=====
Pisut 1928a. sügisest kirjandustoodangust.
=====

Ei saa ütelda, et meil puuduks kirjanikke või oleks suur põud ilmutest raamatutest. Alles paari viimase kuu jooksul on ilmunud rida teoseid, peamiselt tuntud autoritelt. Ent on nagu mingisuguseks haiglaseks kireks muutunud rekordite püstitamine. Ennem jäeti rekordid enam-vähem spordiharrastajate huviasjaks, ent tänapäev on muutunud rekordite püstitamine kirjanikkude erialaks. Viimaseajalises eesti kirjanduses ei

Seega põhimõte on leidnud tegelikku tunnustust ja õigustust. Sellest loogiline järeldus: on õnnestunuks osutunud ja võind tegelikult läbi minna pooltosinat niimoodi loodud sõna, miks siis veel teist pooltosinat, miks mitte poolsada, miks mitte pooltuhat nende ridade kirjutajal on neid senni loodud umbes 70. Neist esitatagu sii ylal-toodute lisaks mõned, mida isiklikult pean kordaläinumaiks: ryyv(-a) - tuleriit, laup(-ba) - otsaesine, malnis(-ni) - juuresolev, siiras(-ra) - avameeline, otskohene, malbe(-) - saksa „bescheiden“, välmina - välja mõtlema, leidma (ametlik „leiutama“ tuletusliku sõnana on alaväärsem), evima - omama (sest „omama“ on halb), väisama - kylastama (sest kylastama on vähem hääd), seerma(-ran) - välja kannatama, neimama - kätte maksuma, reema(-reesen) - kyllalt olema, nentima - konstateerima, mörvama - mõrisuka kombel tapma, embama(-emmata) - ymbert kinni võtma, kaelustama, kaavitama - kaasa avitama (saksa „beitragen“, ingl. „to contribute“), tõik(-ga) - tõsiasi, fakt, selmet - selle asemel et.

Kuid kunstlikus loomises ei tule piirduda sõnadega, tuleb julgeda kuulmatut: moodustada, välja mõelda, „välmitada“ uusi morfeeme - tuletuslõppe, koguni verbivorme, uusi käändeid, kui leitakse vaja ja kasulik olevat. Sedagi on tehtud, sest vajadus nende järele on. Nii on line-sõnule välmitud (väljamõeldud) uus abstrakt-tuletusliide -v (gen. -ve): andeline - andelisv, äkiline - äkilisv (gen. -soe), vältimaks liig s-rikkaid vorme („andelisuse, äkilisusest“, vrd. „äkilisvest“). Verbi alal on moodustet uued lõpud - maks, -maga, -mani; tegemaks (= et teha), tegemaga (= sellega, et teha), tegemani (= nii kaugele, et teha, näit.: „ta piirdus tegemaga mõningaid märkusi“ - „ta läks koguni tegemani kibedaid etteheiteid“ - nagu nähakse, kõik vältimaks liiga sagedaid, et-konstruksioone ja tegemaks lause ehitust tihedamaks. Tähendetagu, et kaks viimast - maga ja mani - puuduvad soome keeles, selle poolest siis saaks eesti keel rikkamaks ja pilduvamaks.

Nende lisaks on kunstlikult moodustet nii hädatarvilise mineviku-gerundiivi vorm -nue: saanue (saanud olles), lugenuue (lugenud olles). Pääleselle on kavatsus luua uus kääne, mille esitamine siin viiks liiga pikkale. Teiselt poolt tahetakse teatavais juhtumeis genetiivi asendada eessõnalise väljendiga (selleks eessõnaks on esialgu tarvitet no), vältimaks genetiivide kuhjumusi või selle liig kaugele kiskumist mingist sõnast.

+

Kui korda lähed keelt rikastada ja peenendada nii radikaalsel alusel, nii uuenduslike meetodide abil saadud keelenditega, ja seda pääleegi suurel arvul, siis vast saab eesti keelest viimati tõesti paindub ja peen keel, mis annab yhe ta olemasolu väärtuse. Sellast keelt olles võiks kaaliks pidada ja armastada. Ja seesugune keel siis alles annaks kohase ja väärilise instrumendi tulevasele tõeliselt andekatele, vahest koguni gentaalseile eesti kirjanikele ja looks seega aluse eesti tulevasele klassilisele ja tõeliselt väärtuslikule kirjandusele.

Lubatagu, et siin lõpetan tsidaadiga yhest oma enda kirjutusest („Soome-eesti hõimlus ja keeleuuendus“):

=====
Omal ajal omas soome-vaimustuses ja soome keele harrastuses unis-
=====

leiatagi peaaegu ainustki raamatut, mis poleks seeria-romaan, ja iga üksik raamat sellest 400-600 lehekülge paks, vahel ka rohkem.

Meie produktiivsemaid kirjanikest olgu nimetatud esijoones August Jakobson. Läänud aastal oma esikteosega 750 leheküljelise „Vaeste patuste aleviga piistitas ta rekordi, sel aastal ületab ta esikromaani kaugelelt „Tuhkur hobusega“, mis ilmub neljas köites. Asjailmunud kaks köidet võtavad oma alla juba üle tuhande lehekülje, arvatavasti ei piirdu järgmisedki kaks „Tuhkur hobust“ vähema lehekülgede arvuga.

tin sellest, et parim oleks, kui kogu eesti rahvas imaha jätaaks oma keele ja asemele omandaks soome keele, sest viimane näis siis olevat nii võrratumalt parem, ilusam, peenem, ja eesti keel selle kõrval üsna armetu ja alaväärne. Pärastpoole aga kui tekkis keeleuunduse idee ja tegevus, kõigi oma kaugeleulatavate võimalustega, omandas eesti keel nende ridade kirjutaja silmis jälle iseseisva väärtuse ja elamisõiguse.

Tõepoolest, ainult keeleuundusest läbikäind ja seeläbi puhastet ja arendet ning peenendet eesti keel on väärtuslik. Ta võib koguni uusi iseseisvaid väärtusi ja paremusi, on väärt eloma, sest et võimeline uut varjundit lisama, uut omapärast ja peent instrumenti esindama inimkonna orkestris. Vana uuendamata, labase, inetu eesti keele kadumisest ei oleks suuremat kahju. See kaoks võib olla iseendast. See pärast võiks ytelda: eesti keel saab keeleuunduslikuks või ei saa olema.

Joh. Aavik.

=====
T.T.G. Õpilaspere valitsuse deklaratsioon.
=====

Asudes 1928/29 ö.-a-ks T.T.G. Õpilaspere valitsemisele tahab käesoleva deklaratsiooni esitaja valitsus austavalt tunnustada kõiki neid korraldusi, mis on teinud nende eelkäivad valitsused, kusjuures ta loodab täita oma ülesandeid mitte ainult nimeliselt, vaid tõsise andumuse ja võimaliku täpsusega.

Eriti tahab T.T.G. Õpilaspere valitsus möödunud o.-a. korraldustest jätkata sise-korrapidamist koolis ja osaliselt ka väljaspool kooli. Täienduseks uuele koolikorrale lisab T.T.G. Õpilaspere valitsus oma poolt sise- ja väliskorrapidamiseks ligi järgmised punktid:

1) Üks klassikorrapidaja peab vahetundidel klassi ukse lukutama ja viibima ukse juures. Klassi võib minna ainult korrapidaja loal, kui see leiab olevat põhjuse küllalt mõjuva. Seega on korrapidaja vastutav vaheajal klassisolijate eest.

Vahetundidel peavad õpilased kohe päälle kella helisemist saali, suurde koridori ja einelaua ruumi minema, teistes ruumides viibimine on keelatud.

2) Vahetundidel, samuti õhtupoolikul riieteruumis valvavad üldise korra järele esinduse poolt kinnitatud õpilaskorrapidajad. Nende poolt tehtud märkuste tähelepanemata-jätmise korral teatavad nad korrarikkujast teise astme kohtule. Ka on korrapidaja õpilane vajaduse korral kohustatud kutsuma abiks korrapidaja õpetaja.

3) Vargustest on õpilased kohustatud teatama koolijuhatusesele, samuti tarvitusele võtma ka kõik abinõud varga ülesleidmiseks.

4) Riieteruumis viibivad õpilased ainult niikaua, kui seda riiete ära panemiseks ja võtmiseks tarvis läheb. Asjata riieteruumis viibimine on keelatud nii enne kui ka pärast lõunat.

=====
August Mälk on mõelnud oma „Hukkmist“ saata samuti seeria romaanina kirjandusturule, nii et äsjailmunud 526-leheküljelisele „Hukkmine I“ peaks järgnema 1929 a. „Hukkmine II“ ja 1930 a. „Hukkmine III“.

Samuti on mõelnud Matt Metsanurk oma „Punase tuule“ varemilmunud „Valge pilve“ teise osana. „Punane tuul“ on ka lehekülgede arvult suuremaid raamatuid - 607 lehek. Järgneb Friedebert Tuglase „Teekond Põhja-Aafrikasse“, seega siis ka raamat seerias.

On ilmunud veel Jaan Lattik'u „Mets“ ja „Koolipoisid“, Olaf Hoodi „Itäe veski Hein“ ja „Vahased vabarnad“, Gräte Kurrikoffi „Nõetud“, Adrienne Lints'i „Aovalgel“, Karl Rumor'i „Valge naine“ jne.

Tõlketist oleks nimetada soome naiskirjaniku Aino Kalda „Itägi õpetaja“, siis Eduard Kipling'i „Dzungli raamat“ ja mõned teised.

Vaadeldes seesügisest ilmunud kirjandust ei leia meie sellest ainustki luuletuskogu. Varem olime harjunud nägema, et luuletuskogusid ilmus rohkem kui proosatöid, ent praegu peame paratamatult leppima sellega, et ei ilmu neid ühtki. Varsti fidavat ilmuma kaks luuletus-

5) Õpilased peavad koolis, samuti väljaspool kooli endid korralduslikult ja viisakalt ülal pidama.

Keelatud on hommikuti ja vaheaegadel tänavatel jalutlemine ning hommikul enne tunde väraval vahtimine. Eriti keelatud on jalutlemine käidavates kohtades, nagu küütili tänaval.

6) Et takistada niisuguseid väärnähtusi, on iga T.T.G. õpilase kohus juhtida eksija tähelepanu tema teguviisile. Kui eksija ei loobu omast teguviisist, on iga õpilasekohus sellest teatada õpilaspere korraldajale.

7) Korraldajate kohus on ka valvata kõikide koolis korraldatud õhtute ja aktuste korra järele.

8) Korra kindlustamiseks on kolmeastmeline kohus, mis toimib õpilaspere kohtu-kodukorra järele.

Õpilaspere vabaharidustöö juhi töökoos näeb valitsus ette jõuluõhtu, emadepäeva ja õpilaspere aastapäeva pühitsemise. Vabaharidustöö juhi ülesandeks on ka õpilaste kaasabi korraldamine kooli aastapäeva, aktuste, näituse, ekskursioonide ja loterii puhul. Veel peab ta leidma kohaseid filme ja korraldama kinoetendusi, samuti läbirääkimisse astuma „Vanemuise“ teatri juhatajaga õpilastele odavate teatripiletite saamiseks. Pääle selle peaks vabaharidustöö juht korraldama mõne keskkoolidevahelise õhtu. Eestkätt peab algama ettevalmistustega Schuberti 100-a. annipäevaks.

Õpilaspere kirjandus-kultuuri juhi tegevusalasse kuulub esmajäones lugemislaua korraldamine. Lugemislauad avatakse iga päev kella 4 - 7, (välja arvatud pühapäev). Kirjandus-kultuuri juhi tegevuskavas on ettenähtud ka õpilaspere ajalehe ja ajakirja väljaandmine. Ajalehe esimene number ilmub kooli aastapäevaks. Ajakirja väljaandmine toimub päle jõule.

Õpilaspere valitsus teeb ringide-juhile ülesandeks käesolevalgi õppeaastal reguleerida ja elustada oisstarbekohaselt seniste ringide tegevust ja tarviduse järele ellukutsuda uusi ringe, eestkätt spordiringi.

Valitsus tahab käia täpselt nende kavatsuste järele ja teha kõik, mis ette nähtud selles deklaratsioonis. Seda saab ta aga vaid siis, kui õpilased tunnevad huvi tema ettevõtetest ja peavad kinni ta korraldustest, teades, et mitte vorm pole tähtis, vaid sisu.

1928 aasta õpilaspere üsinduse valimisest.

1928a. I semestril moodustati T.T.G. klasside esitajast (igast klassist 2 õpilast) ajutine esindus, kelle ülesandeks oli: 1) välja töötada T.T.G. õpilaspere põhikiri, 2) ellu kutsuda selline organisatsioon,

kogu: üks Marie Under'ilt ja teine Jaan Kärner'ilt, nii et vast nendega piirduvadki käesoleva-kirjandushooga värsteosed.

Vaadeldes üldiselt kõiki proosateoseid on nad enamasti suurtes köidetes ja käsitarvad peamiselt ühiskondlikke küsimusi. Ei või ütelda, et ilmunud raamatud oleksid liiga pinnapäälsed ja et seal oleks valitsev sõnade tühi ja sisutu järjestus, nagu seda on ette tulnud nii mõneski varemilmunud raamatus. Kõnne huvitavaid läbilõikeid on tehtud praeguse aja seltskonna elust ja valitsevast maailmavaadetest. Enam-vähem jäävad nad siiski ajaviite-romaanideks, kus peegeldub õnnestumiskorral praegune maailmakord, seltskond ja kust kajastub vastu valitsev ajavaim.

Otse paratamatuks nähteks on saanud äärmiste labasuste toppimine raamatu lehekülgedele, kuna hingeeluline peensus just tahaplaanile tõugatakse ja ilu tooruste ning labasuste merre ära uputatakse.

Ei saa nõuda meie kirjanikelt hiilgavaid kunstiteoseid, sest meil puuduvad kirjanduspõllul geenid. Kuid peaks püütama vähemalt paremat kirjandust luua kui ajaviite-romane; peaks püütama suurema ja siigavama kunsti poole. Näib, nagu jäetaks kirjandus kui kunst tahaplaanile, eesmärgiks, sihiks ja sooviks näib olevat vaid lehekülgede arv ja soov

kui seda on õpilaspere, ning 3) korraldada õpilaspere I esinduse valimisi.

Meie õpilaspere on täielik vabariigi demonstratsioon: õpilaspere vastab loomulikult kogu rahvale, esindus riigikogule ehk parlamendile, ja valitsus, mille omakord valib esindus, vastab riigivalitsusele - ministriteeriumidele, õpilaspere vanem vastab riigivanemale. Ka esinduse valimised toimuvad meil riigikogu valimiste eeskujul: valimistel esitavad ühehuvilised õpilased oma esitajad, kelle hulgast siis kinnise valimise teel valitakse õpilaspere esindus.

Käesoleva õppeaasta esimesil päevil kutsuti kokku vana esinduse viimane koosolek. Koosoleku suurimaks päheks oli muudugi uue esinduse valimise küsimus. Siin kaaluti ja looditi siis igatkanti uue esinduse valimist. Kurdati nukral meelel toda igavest loidust ja passiivsust, mis valitsevat meie õpilaspere ning otsiti selle arstiabi ja rohtu. Koosoleku lõpul poldud aga targem siiski, kui et esindus tuleb ikka ära valida, seda teha eelmiste aastate eeskujul rühmituste kaudu, ja et tuleb teha kihutustööd nii palju kui igamees seda iganes jaksab, et tõmbuks kaasa me aukuv õpilaspere, nii et uue esinduse valimisel oleks käärimist ja elevust kui merd. Vaevalt usuti küll sõnu, mida räägiti, usuti vaevalt, et suudetakse luua tarvilikku elevust. Ent kui viimaks ilmus mustale tahvlile kuulutus suurte ja kõverate tähtetega, mis määrasid kindlaks rühmituste nimekirjade sisseandmise tähtaaja ja valimise päeva, hakkaski pikkomist ja tasakesipääle too käärimine, mis lõppeks paisus küllalt suureks. Kõige esiti anti esimestele klassidele tarvilikku informatsiooni, sest neil, tulles teistest õppeasutistest, puudus tarvilik ettekujutus meie õpilaspere, ta esindusest ja selle valimisest. See tehtud, hakkas peale kõva hingede püüdmine. Kõige rohkem said seda tunda omal nahal esimesed klassid. Ju nemad need olid, kelle juure esihoones ilmus mõni ilus ja armas tütarlaps säält „eestotsast“, kes nii sulavate ja kõlavate sõnadega ning maheda ja laheda häälega hakkas tegema kõige süütumad kihutustööd. Küll tõsteti säält oma ringi ja rühmitust taeva kõrguseni ja kustutati teised hoopis elavate nimekirjast. Mõne juures kippus see isegi väikest viisi minema läilaks ja igavaks, sest enamasti räägiti ikka seda, mida isegi ei usutud. Aga ega's särast asja pahaks panna või, see ju kõik lubatud valimiste eel.

Samal ajal peeti kõvasti ringide koosolekuid, kus üles seati rida kandidaate, kelle hulgast siis tol suurpäeval pidi valitsema see kolm-

===== raamatuid võimalikult palju ning ikka 600 - 700 leheküljelisi turgu saat. Gerda Mäe.

T.T.G. esimesed klassid ja nende tegevus.

Tänavu sügisel astus T.T.G. esimestesse klassidesse 130 uut õpilast. Loomulikult pole nad veel küllalt orienteerunud siinsete oludega. Kõik näib neile veel võõrana tundmatuna.

Siiski on nendes küllalt tahet teha kõik, mis võimalik T.T.G. kasuks. Elavad osavõttu leiavad ka ringid just esimeste klasside poolt, kus õpilased hindavad kõrgelt kõike seda, mida pakub neile uus kodu T.T.G.

Annan lühikese ülevaate esimestest klassidest.

I -a klass.

Õpilasi klassis on 50, neist maalt 3, linnast 47; seega on ta siis linnaõpilaste klass. Õpilasi on tulnud: linna I algkoolist - 7, V. algk. - 5, VI. algk. - 18, IX algk. - 8, X algk. - 1, seminari harjutuskoolist 5; E.N.K.S. tütarlaste gümna. - 1, maalt - 3. Teist aastat klassis - 1 õpilane.

Klassivanem: Juta Otsason, klassikirjatoimetaja: Lilli Eisen, klassilaekur: Nadja Vaat.

Õpilaspere esinduses on Juta Otsason.

kümmend õnnelikku.

Valimistel iseseisvate rühmitustena esineda otsustasid: kirjandus-ring, kunsti-ring, ja enesekasvatuse-ring. Viimane pani välja ainult 10 kandidaati, kuna kunsti-ring ja kirjandus-ring kumbki tervelt 30 nime ritta ladusid. Need nimekirjad seisis siis mõne päeva mustal tahvil, kuni iga õpilane oli leidnud kõige parema ja kohasema, kellele ta siis tol hääl päeval võis anda hääle.

Nii jõudiski viimaks see suurpäev, see 22 september. Hommikul oli koolis kõik nii vagune, nagu oleks kõige kuivem ja igavam koolipäev, ainult õpilastunnistuste soovijate saba oli kantseleis tublisti pikem, kui harilikult. Reklaami oli tehtud vähe. Veel valimispäeva hommikul olid kõik kooli seinad niisama puhtad ja lagedad kui alati, ainult „eneseharijatelt“ oli ilmunud kõrvalisele tahvile mingisugune hõpumaag: kuulutus, reklaam või tegevuskava (täevas sa tead, mis ta õieti olla tahtis), mis mõjus küll enam tõukavalt kui tõmbavalt.

Ühe keskmise tunni ajal olid „kirjanikudki“ väikese reklaamiga maha saanud: saali oli üles löödud paar plakati. Ja see oli ka kõik.

Viiendast tunnist oli endise esinduse juhatus end jaksanud välja lunastada. Need vaesekesed pidid nüüd alumiselt korralt tassima laudu, nii et keskpaik ähvardas käriseda, ja kõigiti korda seadma valimiste jaoks joonestusklassi.

Viienda tunni lõpupoole sai kõik juba korda: laud paberiga kaetud ja otsakuti kokku pandud, sinna peale laotud klasside nimekirjad, mida klassivanemad kuidagi ei suutnud valimiste ajaks ära anda, siis rühmituste nimekirjad üles naelutatud seinale. Veel puudus aga üks ja kõige tähtsam instrument - valimiskast. Selleks osutus pikapeale saalis leiduv prügikast, kust prügi ja praht muidugi välja kollati, päält kaeti ta ilusa halli pakimispaperiga, et igamees sinna mitte oma nina sisse pista ei saaks ja mõni sealt pikapeale mitte meeldivad sedelid välja ei nopiks.

Kella helisemiseks sai kõik parajasti korda, iga „ametnik“ asus püha näoga loua taha ja valimised võisid alata. Ja kui siis hakkas neid valijaid tekkima, kui seeni pärast vihma, siis muutus see olemine sääl ruumis nii tihedaks, et katsu, kui kuidagi ikka väljapoole saad. Täikk aega kees ja kohas kogu valimisruum kui sipelga pesa, kuni suurem osa olid ära saanud anda oma hääle; siis hakkas saal jälle hõremema, kuni kuuenda tunni algusel viimasedki valgusid ruumist. Ainult valimiste korraldajad jäid istuma loua taha, et valimisedeliga rahuldada üksikuid keda vahetevahel ikka tilkus. Pääle kuuendat tundi tuli jälle üks suurem kupatus, sest vabanesisid nüüd viimasedki tunnist ja jõudsid kodust tagasi needki õnnatud, kes olid unustanud omad õpilastunnistused. Ja ega ilma tunnistusteta naljalt valida lasta.

Kui siis seegi viimane hulk sai rahuldatud, jäi valimisruum päris vaikseks. Kella kuueni kestsid aga valimised ja see aeg tuli ikka ära oodata. Ajaviiteks aeti siis päris harilikku kohvijuttu, ning arutati põhjalikult seda tervet ilma elu.

Vahepeal silmitseti klasside nimekirju, kus esines õieti huvitav ja ootamata uudis: valimas olid käinud peaaegu kõik. No kes oleks seda varem uskunud! Kui mulle enesele seda keegi enne valimisi oleks julgenud

=====
Kirjandus-ringist osavõtjaid 41 õpil., kunsti-ringist - 35, readl-teadlaste ringist 6 õpil., spordi-ringist 6 õpil., õpilaspere valimistel käis 49 õpil., s.o. 98%, valimistel ei käinud 1 õpilane s.o. 2%.

I - b klass.

Õpilasi klassis on 48, neist linnast 17, ja maalt 31; seega on ta maaõpilaste klass. Õpilasi on tulnud linna I algkoolist - 1 õpil., V algk. - 4, VI algk. - 1, IX algk. - 2, X algk. - 3, seminari harjutuskoolist - 1, XVI algk. - 2. Teist aastat klassis 9 õpilast. Maalastest käisid linnas koolis 7 õpil., maal 24 õpil., Klassivanem: Aino Poots, klassikirjatoimetaja: Aino Root.

õelda, siis oleks ma ta kõva häälega välja naernud. Ja nüüd seda omelt minu omad silmad jumala päikese valgusel. Et tea kas mõjus selle ime sündimisel nii palju härra direktori laupäevane ahvardus kõne või oli see mõni nõlavägi, mis meie õpilased kõik valima kuratas.

Kui siis viimaks jõudis see kauaoodatud 18 tunnike, siis puistati päevavalgele tolle salapärase kasti veel salapärasem sisu. Selle pühaku toimingu juures ei puudunud ka kõrgemad võtmud, nii et pidi kõrvale jääma igasugune võlts ja sokk.

Valimiste tagajärjed olid: kirjandus-ring 249 häält, kunstiring 238 ja enesekasvatus-ring 47. Suurt üllatust neis tagajärgedes ei olnud, aga väikest siiski: ei ustud varem, et kunsti-ring võiks saada nii palju häält, teda peeti selleks liig poisikeseks.

Uldse oli valimas käinud 499 õpilast, mis moodustab meie üldarvust 88%. Klassidest kõige eeskujulikumad olid V-a, V-b ja III-a, kust valimas käis 100%. Edasi järgnesid IV-a - 99%, I-a - 98%, V-c - 96,6%, III-b - 96,5%, IV-b - 95,5%, III-c - 92,8%, II-b - 87,2%, I-c - 86%, II-a - 85,5%, IV-c - 82%, II-c - 82%, kuna I-b ainult 58% valimistele saatis.

Kandidaate esindusse sai saata kirjandus-ring 15, kunsti-ring 14 ja enesekasvatus-ring 1.

Need olid siis need äravalitud ja nende nimed seisid järgmisel päeval mustal tahvil, ülejäänutel seda au ei olnud, neid oli kaalutud, aga kerge leitud. Aga ego see siis veel kellegi mure pole, kui ei pääsnud sel aastal esindusse, küll järgmisel aastal pääseb. Gerda Kink.

=====
T.T.G. Õpilasperel on veel müügil
üksikuid nrid läinud 6.-a. ilmunud
a j a k i r j a s t
A G U.

Hind 25 senti. Müügil Õpilaspere
valitsuses.

=====
Kirjandus-ringist osavõtjaid - 4 õpil., kunsti-ringist - 16, spordirigist - 6, reaalteadlaste-ringist - 12 õpil..

Õpilaspere esinduse valimistel käis 28 õpil. s.o. 58,5%, ei käinud 20 õpil., s.o. 41,5%.

I - c klass.

Õpilasi on klassis 50, neist linnast 27, maalt 23 õpilast; seega on ta sega klass. Õpilast on tulnud linna I algkoolist - 12, V algk. - 6, VI algk. - 5, IX algk. 1, X algk. 2, seminari harjutuskoolist 1 õpil.

Teist aasiat klassis 4 10 õpil.. Klassivanem: Armilda Pologenne, klassikirjatoimetaja Linda Eref, klassilekur: Lilli Käär.

Õpilaspere esinduses: Emma Hirsch, Valentine Burdukov. Kirjandusringist osavõtjaid - 5, kunsti-ringist - 15, spordir. - 20, enesekasvatuse ringist 4 õpilane.

Õpilaspere valimistel käis 45 õpilast, s.o. 86%, ei käinud 7 õpil. s.o. 14%.

K o h v i õ h t u.

Kohviõhtu! See pole ju iseenesest kuigi suur sündmus, kuid meile, õpilastele, andis ta kõneainet ja tõi elavust meie halli igapäevasesse ellu. Juba paar nädalat ootasime teda ärritatult. Oli juba selline aimus, et see päev kujuneb meile V-c kl. abiturientidele, haruldaseks sündmuseks. Huvitav ja ärev oli saali dekoreerimine ja küpsiste valmistamine. Meil oli palju tegemist. Tahtsime, et see õhtu oleks jätnud kõigile rahuldava mulje. Loodangi, et meie selles ei pettunud. Mina isiklikult pean teda õigusega ilusamaks elamiseks kogu oma koolielus.

Jooni T. T. G. Kirjandusringi tegevusest käesoleval

õppeaastal.

Kirjanduring on meie vanemaid ja aktiivsemaid ringe. Ringi uue juhatuse küllaldast töötahet, küllaldast energiat on näidanud käesoleval õppeaastal juba esimene veerand.

12 septembril möödus ringi pääkoosolek hulga õpilaste osavõttel. Tavalise pääkoosoleku jäevakorra keskpunktiks oli hr. dir. J. Noosi referaat oma suvisest väljamaareisist. Jõurikast ettekannet jälgiti suurima huviga, eriti huvitasid õpilasi olud teiste maade koolides. Referaadile järgnesid valimised. Uude juhatusse kuuluvad: K. Tanel - juhataja, S. Kikerpill - abi, T. Linde - laekur, M. Baumann - kirjatoimetaja ja A. Root - abi. Raamatukogu juhatajaks valiti L. Tasso, abideks M. Klein ja N. Nataseff.

19 septembril korraldatud L. Tolstoi mälestusõhtut võib pidada Kirjandusringi käesoleva õppeaasta tegevuse alguseks. Kõnega esines meie lugupeetud õpetaja pr. Namul, teemil: „Mõningaid jooni L. Tolstoi elust.“ Palju tuttavamaks, kodusemaks sai see vene suurkirjanik, kelle isikust ja elust kuulnud enamik varem nii vähe. Reaalgümnaasiumi õpetaja mag. phil. P. Bokouneff refereeris „L. Tolstoi maailmavaatest.“ Ei suutnud enamik jälgida huviga referaati, sest referent käsitas niivõrd raskelt ja keeruliselt, et ei suutnud referaadist aru saada meie, õpilased.

Kõnedega vaheldusid katked L. Tolstoi kapitaalsetest romaanidest „Sõda ja rahu“ ning „Jvan Iljitši surmast.“ Õhtu mitmekesisust aitasid täiendada muusikalised ettekanded õpilasilt.

Lähenesid õpilaspere uue esinduse valimised. Need näitasid kõige selgemini, kui palju on teenitud poolehoidu Kirjandusringil. 15 kohta sai Kirjandusring, oma huvide kaitsmiseks esinduses.

22 sept. oli esperanto-õhtu, kus esines külalisena hr. Ché. Vaimustus esperantost oli laialdane. Tulemusena töötavad praegu esperanto kursused härra Sauli juhatusel. Osavõtjaid on neljandaist ja biiendaist klasseist, kokku.

Sensatsiooniks oli reedel 12 okt. kell 5 p.l. korraldatud vaielus-õhtu teemile: „Mis on väärt meie praegusaja keskkooli noorsugur“ Sissejuhatavaid märkusi tegi härra A. Kaud, selgitades meie keskkooli noorsoo endist ja praegust seisukorda. Et vaielusmaterjal äärmiselt suur ja laialdane, jõuti läbi arutada vaid pooled küsimused, ja nii jätkus koosolek neljapäeval 25 oktoobril. Arutuspunkte oli tervelt 10, mis kõik ägedaid lahinguid tekitasid. Ametlikuks aponeidiks oli õpilane E.

Muumide kaunistus oli hästi õnnestunud, kuid oli tunne, nagu poleks sobinud hästi üldise meeleoluga. Saal oli dekoreeritud kirjude puulehtedega, sest on ju sügis. Sügislehed, mis ilustasid meie saali, mõjusid meeleolule nukrustavalt, kuid ainult momendiks. Ei mõju sügis meile rusavalt. Olgugi, et ümbrus on masendav, kuid noortel pole viitsiks kurvastada ega norutada.

Sumin ja lõbus naer kostavad koolimaja teiselt korralt. Astun heledasti valgustatud saali. Kinnus lööb uuesti lökkele rõõm, mis ei taha ialgi kaduda. Ka õpetajad on oma ametliku tõsisuse kaotanud ning vestlevad lõbusasti oma kasvandikkudega. Mitmed neist on oma kõrgusest alla laskunud, ning häatahtlik naeratus ja soojasti säravad silmad kinnitavad õpilastele südamlikku sõprust. Miks ei ole nad alati meiega nii lahked? Kuidas küll sooviksime näha ka igapäevases töös niisugust vastastikku sõbralikkust, hingelist soojust ja üksteise mõistmist! Võib olla on need mõtted nii naiivid, et ei saa ialgi teostada. Ametlik küllmus, hirm ja karistus näivad olevat mõjuvamad pedagoogilised vahendid kui lahkus ja südamlik sõprus. Ehk on tarvis, et õpetaja ja õpilase vahel jääks alati püsima selge piir, et nad oleksid kaks omaette peret, kes ainult arukordselt ühte sulavad? Näib, nagu ei tohikski nad äripäeval üksteist mõista ega ühes lauas istuda, kuid - „ajad muutuvad ja

Tillemann, kes äärmise siididusega kaitsia piüdis. Vaieldus muutus tihti liiga gi teravaks, muututi veidi isiklikuks, peeti nagu lahingut õpilaste ja õpetajate vahel. Hoolimata sellest oli vaieldusõhtu huvitava- maid ja hoorikkamaid omasuguste seas.

Kõrja väljkuulutatud novellivõistlus tootab saada meie "kirjanikkude" suurejooneliseks võidujooksuks. On arvata, et töid sisse antakse terve hulk, sest meelitavad auhinnad.

Kuigi esimene veerand on harilikult hoovõtmine talviseks, pole se- da praegusel juhtumil põrmugi märgata - elu on hoobilt asunud riigi te- gevusse. Kõik senised Kirjandusringi ettevõtted on läinud mingisuguse tule ja energia tähe all. Ringi liikete arv on kasvanud haruldaselt suureks, 19õ õpilast on lunastanud liikmekaarti. Seda tulisemalt tehku ringi juhatus tööd, töö tempo kiirenegu edasi, milgi tingimisel ei tohi ta näidata aga langemise tundemärke.

Tartus, 1. XI. 28.

S. K.

=====

meie ühes nendega." Humaansuse idee hakkab ikka rohkem ja rohkem pool- hoidu leidma.

Ei tunnudki, kuidas möödus aeg ühes lauas istudes, lõbusasti juttu vesteldes ja lauldes.

Hr. direktori kõne, soe ja liigutav. Palju oli selles lüürikat ja isegi romantikat! Tundus nagu kõneleks ta lahkujatele jumalagojätuks ja lepituseks.

Hr. Lomp, kuigi juba aastates ja meiega nii mõnedki rasked päevad läbi elanud, on ikkagi noor ja ei ole oma sooja huumorit kaotanud. Oma referaadis stiliseeris ta meid hästi ja ilmekalt, kuigi võrrandid täp- suses varem mustal tahvil toodud matemaatilistest maha jäid. Ainult ühe unustas meie lugupeetud referent ära ja nimelt enese. Ja selle töt- tu ei jäägi muud üle, kui tema kõrvale suur küsimusemärk panna - las' lapsed lahendavad.

Varsti on kevade ja meie astume ellu, sammume igaüks oma rada, säe- me vabalt omale ülesandeid, rajame sihte. Algab elu teine külg, elu realism. On tunne, nagu algaksime reisi kaugele seni tundmata maailma.

Paljud hukuvad, ilma et oma eesmärgile jõuaks. Meie ja kõik otsi- me oma saart laia lageda mere peal!

Kõige ülevamaks muutus meeoleolu meie koolijuhataja teadaande läbi, et ära jäävad kevadised abituriumi-eksamid. Kuigi on töötatud vahest tõsiselt ja ennastsalgavalt, kuid sõna "eksam" äratas hirmu. Ongi ta ju "õnnekaup:" ühel õnnestub, teisel mitte. Ei vaeva neiid enam tead- mine, et kauakestnud tõsine töö eksamil juhuslikult alahinnatakse ja rajatud lootused ülekohtusel teel hävitatakse.

See ootamata uudis suurendas meie ennemgi juba hädä meeoleolu. Aeg kadus kiiresti. Pidime lahkuma, igalühel hädä meeoleolu ja hinges pari- mad mälestused kodusest ja armsast koosviibimisest.

Tartus, viinakuul 1928.

E. G.

=====

Tartu Karskusorganisatsioonide Keskkorralduse juhatus
korraldab 28 novembril 1928 e.

k ö n e v õ i s t l u s e .

K a v a s :

muusikalised ettekanded, hr. Kupja kõne teemile: "kõne- kunsti tähtsusest" ja auhindade jagamine. Võistluskõne tee- miks on: "Noorsoo osa elureformis". Iga kõne kestus 20 min. (maksimum). Või tlusest osavõtjad T. T. G. õpilased teatagu T. T. G. Enesekasvatuseringi juhatajale. Auhiinad: I - Pierre Loti "Islandi kalurid", II - Fr. Tuglase "Aafrika reis." T. T. G. Enesekasvatuse-ringi juhatus.

=====

Vähe on elus ilusat rõõmu; ilusat muret - mitte sugugi. Kui tihti võime seda näha aga kunstis! Hr. Tuglas.

H a n s   S a m b l i k.

Versta kaks Kõrveküllast eemal oli Kirbusoo. See oli määratu suur, kidurate kaskede ja alati koriseva pinnaga. Kevadel, kui loodus hakkas talveunest ärkama, ärkas ka koriseva pinnaga soo. Terve talve oli ta maganud lumekatte all sügavalt ja raskelt, ent kevade tulekul ärkas sääli elu. Tulid esimesed elanikus - hallid pikajalgeed sookured, ehitasid pesad ja hoidusid poegi. Tulid metspardid ning täiendasid seda liikumist.

Suvepoole muutus soo rohelisemaks, kidurad kased hakkasid lehitsema ja endine hele kulusommel omas tumedama värvi.

Päale jaanipäeva ilmusid soosse uued elanikud. Röömsa ommumisega jooksid kirjud lehmad mööda vesist sood, niikkides oma kulunud karva vastu kiduraid kaski ja küünitades oma iluseid keeli nende latvade järele.

Eemal seisis korjane ja püüdis loomi asjata rahule sundida küll hüüdega, küll piitsa ähvardusega.

Oo, ta oli imelik see küla korjane! Väike, kõhn mees suurte käte ja jalgadega. Nägu hall, ümbritsetud sama halli habemega, millest paistis kaks vesist, samuti halli silma. Ta oli alati ni tasane ja rahulik. Julges keegi ta hooalusele teha viga, siis süttisid ta silmad põlema, ning vanamehe, muidu nii tasane hääl kuulutas äikest.

Kolmkümmend aastat oli ta pidanud korjase ametit, sel koriseval sool. Ja nüüd korraga pidi sel olema lõpp. Ta oli tunnustatud külaelanikkude poolt liiga vanaks. Seda märkas ta ise, et ta ei jõudnud järele viimasel ajal enam loomadele koduteel, need olid ammu juba pooles küla-tänavas, kui ta alles oli sooserval. Ta ei tahtnud oma ametist lohkuda, kuid nad ei arvestanud tema soovidega.

Juba järgmisel hommikul aetakse kart uue korjase hoolet välja...

Tulipunase kettana loojub päike koriseva soo taha; veel mänglevad viimsed kiired kase ladvas, siis aga kustuvad needki.

Vana Hans, nii kutsuti küla korjast, istus viltulangenud onni lähel. Ta oli laskunud oma halli-pää rinnale ja näis tukkuvat. Tuul silus ta pääd, silus ta kortsunud põlgeid, puhus ta lahtisest särghoelusest sisse, ent nähes, et Hans jäi liikumatta, libises ta eemale...

"Küll saad homme isegi magada! Ega sul pole homme tööpäev!" Hans tõstis unise pää ja vaatas hooletult riietatud külanaisele otsa.

"Kes mul siis seda püha pidada laseb?" ütles Hans venitades.

"Sul nüüd ju pidupäevad tulevadki, muud kui maga, jalad seinä pääl!" naeris naine kaastundlikult ja rühkis edasi.

Hans ärkas nagu unest! Tõsi, ta ei lähe ju homme enam korjaga välja. See teine, see väike poiss oma suure kasetohust pasunaga nagu kindral, see läheb tema kuningriiki valitsema, kuna tema, Hans, peab külarahva armuleiba sööma. Hans kõhatas, tõstis siis pää ja vaatas koriseva soo poole. Kerge udu tõusis soost üles ja hõljus õrna loorina soo kohal.

Kuuldus eemalt öökulli läbilõikav huige, mille vastukajana kostis ainult soo tume korin.

Kuidas see kõik kustus! Ta tunneb sääli igat puud ja pöösast! Nisti ja põigiti on tal läbitallatud see soo. Vaevalt leidub sääli kohta, kuhu poleks puutunud ta jalg...

Ja nüüd korraga, kõik otsas!...

Läbi õõ kõlas lehma tasane ommumine. Hans kuulatas, siis tõusis ta noormehe kiitrusel üles ja läks lohiseval sammul lauda poole. Nagisedes avanen väike uks ja Hans astus lauta. Sumbunud õhk tungis talle vastu. Lehmade mäletsemine kostis ses hämaruses suikuvast vaikusest. Nüüd tundis Hans, kui väga ta armastas oma karja. Ta silmist purskasid pisarad. Nuttes langes ta mäletseva lehma kõrvale ja surus oma pää selle siletat karva vastu. See oli pehme kuid haises higist. Jahe õine tuul puhus läbi lahtise ukse lauta. See tõi tagasi Hansule mõistuse. Ta katsus lamavat lehma kondise käega, selle ees seisvat söime ja tuikus välja. Värav

vast välja astudes hoiatas koer, ent ta ei kuulnud sedagi. Ainult edasi astus ta koriseva soo poole.

Hellustloitev udu oli lahkunud soo kohalt, kui ilmusid esimesed salapärased päikese kiired mäe tagant.

Kuidas nad virvendasid ja värisesid, ja lõppreks peatusid nad soos lamava karjase sfinksliikumatul näol. A. Puusepp.

Mõningaid andmeid koolielust.

Iga kevadel õppetöö lõppjäeval algab koolis pereheitmine. Lähivad jäädavalt lõpetajad ja teised, kel edasiõppimine mõningail põhjusil pole võimalik. Käesoleval aastal oli lõpetajate arv suurem kui kunagi varem. Nii anti küpsustunnistused välja 81 õpilasele, kuna läinud aastal nende arv oli 65. Uheksa lendu, mida kool välja lasknud, on annud kokku 460 lõpetajat.

Tung kooli oli käesoleval aastal samuti suurem kui kunagi varemint, eriti I klassi, kuhu kõiki soovijaid polnud võimalik ruumipuudusel vastu võtta ja millest oli tingitud ka võistlusvastuvõtmine - kevadel algkooli lõputunnistustega ja sügisel võistluseksamite kaudu. 202-st I klassi soovijast võeti vastu 130. Teistesse klassidesse soovijaist, arvult 46, võeti vastu 20, neist lõpuklassi 2.

Ka õpetajaskonnas oli kevadel pereheitmist. Lahkusid ajaloo õpetaja Rudolf Kenkmann, inglise keele õpetaja prl. Alma Kuppts ja ladina keele õpetaja prl. Juuli Korp. Uuteks õpetajaks kinnitati Haridusministeeriumi poolt: ajaloo õpetajaks hra Viktor Käpa, ja ingliskeel õpetajaks hr. Karl Vestberg. K. Vestberg on juba septembri kuu lõpust saadik haige ja tema aset täidab ajutiselt prl. Linda Lutga.

Septembri kuus pühitses ajaloo õpetaja pra Olga Hamul enda 25 aastast õpetajaametist juubelit, misjuhul koolijuhatus korraldas vastava aktuse ja õpetajate omavahelise koosviitkimise.

Õpilaste arv on pea stabiilne; nii oli läinud aastal 1 okt. koolis 569 õpilast, käesoleval aastal 565. Humanitaarharus õpib 370 ja majandusharus 195 õpilast.

Õpilaste arvult on Tartu tütarlaste gümnaasium kujunenud suurimaks keskkooliks mitte ainult Tartus, vaid kogu Eestis. Võrreldes teiste Tartu keskkoolidega, on õpilasi 1 okt. s.a.: Hugo Treffneri nim. poegl. gümnaasiumis 400, Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi tütarlaste gümnaasiumis 356, kommertsgümnaasiumis 337, tehnika gümnaasiumis 322, poeglaste reaalgümnaasiumis 288 ja õhtuses ühisgümnaasiumis 245.

Õppetöö toimus käesoleva õppeaasta I veerandil ilma iseäraliste takistusteta ja selle tagajärgedena kohta olgu siinkohal mõninguid arve, võrreldes läinud õppeaastaga:

I-a klassis	56	nõrka,	möödunud kevadel	35,
I-b	96	"	"	42,
I-c	55	"	"	30,
II-a	49	"	"	15,
II-b	48	"	"	20,
II-c	28	"	"	38,
III-a	28	"	"	29,
III-b	21	"	"	51,
III-c	75	"	"	34,
IV-a	57	"	"	30,
IV-b	26	"	"	51,
IV-c	42	"	"	38,
V-a	18	"	"	15,
V-b	25	"	"	16,
V-c	18	"	"	16.
Kokku	618	"	"	438.

Kui möödunud kevadel tuli iga õpilase kohta keskmiselt 0,8 nõrka, siis on see arv 27 okt. s.a. 4,25, seega on õppimine kevadega võrreldes halvenenud, kuid siin on järkjärgult paranemist loota ja kindlasti pole õppimise tagajärjed tuleval kevadel halvemad möödunud omadest.

K a a s t ö ö l i s i l e .

Toimetus ootab töid ilukirjanduse, mõtte- ja naljanurga alalt; samuti tõlketöid väliskirjandusest. Igasugu teadaandeid kroonikalises ja kuulutuste osas. Kaastööle palutakse ligi lisada saatja nimi ja aadress (klassi nimetus). Kõik käsikirjad hoitakse alal toimetuses. Soovikorral võib käsikirju tagasi saada.

Vastuseks neile kaastöölistele, kelle tööd ei ole ilminud 1. nr-is, teatab toimetus järgmist:

Mõtteterade saatjale: Ilmuvad järkjärgult üksik- numbrites.

V.L.: Ilmub valiku järele järgmistes numbrites.

„Õhe õhtu”, „Sõit Vapraäele”, „Juuditi kuju” ilmuvad Nr. 2-ses.

V.T.: Tundub oluliselt väheütlevana, Ei ilmu.

A.H. ja H.O.: Läbilugemata ja otsustamata.

L.: Läheb hiljem lehte, võib olla, et juba Nr. 2-ses.

T. Tehn. güm. peo arvustus: Võimalik, et ilmub.

B.B.: Kavatsene sellest kirjutada laiemalt üksikasjade järgi. Sellepärast ei ilmu Teie artikkel.

T.T.C. En.-r.: Palume saata laiem kirjeldus ühes vastava tagasivaatega ja käesoleva ö.-a. juhatuse kogupildiga. Täname südamest.

Peatoimetaja.

N e l j a p ä e v a s e d k ö n e d

T.T.G. Enesekasvatuse -ringi korraldusel.

Neljapäeval: 22. nov.:

Selma Lagerlöfi 70a. sünnipäeva puhul kõneleb IV-b kl. õp. M. Kümme.

Neljapäeval, 29 nov.:

Franz Schuberti 100.-a. surmapäeva puhul:

1. Kõne V-c kl. õpiõpselt A. Tittso'lt.

2. Muusikalised ettekanded Schuberti helitõist:

a) „Der Doppelgänger” - II-a kl. õp. J. Kuhi.

b) „Der Lindenbaum”

c) „Der Stürmische Morgen”) - III-c kl. õp. A. Kehesaar.

T.T.G. Enesekasv.-ringi kõnetoimkond.

T.T.G. Kirjanduse- ring korraldab käesoleval õppeaastal

Novelli võistluse.

Sisseandmise viimne tähtaeg 30. I. 1929 a. Tähtnäd: I - 20 kr., II - 10 kr. ja III - 5 krooni.

K e e l e l i s i k ü s i m u s i .

1. Kas eesmine või sisemine mis vahe neil? kumb õigem?
2. Kas ärkamiseaeg või ärkamisaeg, haridusminister või hariduseminister, jne. r kumb õigem?
3. Kas kultuurne või kultuuriline mis vahe on neil?
4. Kas ametiasutuste nimed suure või väikse tähega (näit. keskkoolide, kohtute, ministeeriumide, jne. nimetused)?
5. Kas ulub või hulub kumb soovitavam tarvitadar?
6. Kas niivõrt - seevõrt või niivõrd - seevõrd?
7. Kas nähus või näher kumb soovitavam tarvitadar?
8. Kas lõpuks või lõppeks kas ei või ka andverbina tarvitada lõpuks?
9. Mis vahe on räideil ja rõivail?
10. Millal liig, millal liiga, millal liigne?

M õ t t e i d .

Noorus, millele andestakse kõik, ei vabanda midagi; vanadusele, mis vabandab kõik, ei andestata midagi. B. Shav.

Mida rohkem orje, seda orjalikum kuningas, ja mida alatamad orjad, seda enam oleneb neist kuningas. A.H. Tammsaare.

Ilus on inimene, kui ta täiesti anduv teistele, kui ta midagi ei küsi, ei oota vastutust ega arvesta tagajärgi, vaid kogu hingega sukeldab elu sügavas lättes. J. Linnankoski.